



Plan wydawniczy
Krajowej Szkoły
Sądownictwa i Prokuratury
na rok 2020 – uzupełnienie

Pkt 3. Proces wydawniczy – przygotowanie – uzupełnienie.

W punkcie 3 Planu wydawniczego Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (Proces wydawniczy – przygotowanie) poza zatwierdzonymi już pozycjami serii *Metodyki (Metodyka pracy prokuratora w sprawach z zakresu prawa łowieckiego* pod redakcją prokuratora Andrzeja Luchcińskiego) oraz w ramach cyklu *Monografie* (opracowania autorstwa dr. Michała Błońskiego pod roboczym tytułem *Pisemne uzasadnienia orzeczeń sądowych w polskim procesie karnym*) planowane jest uzupełnienie o aktualnie pozyskane trzy pozycje.

Pierwszą z nich jest proponowana w ramach serii *Metodyki* pozycja pod roboczym tytułem *Przenoszenie rezultatów czynności operacyjno-rozpoznawczych do procesu karnego. Zarys metodyki* autorstwa Pana prokuratora Zbigniewa Niemczyka, prokuratora Prokuratury Regionalnej w Gdańsku, wykładowcy Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. Poruszana w ramach tej pozycji problematyka wydaje się niezwykle istotna z punktu widzenia potrzeb szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości. Zwrócić uwagę należy na to, że czynności operacyjno-rozpoznawcze, polegają zasadniczo na niejawnym, pozaprocesowym działaniu uprawnionych ustawowo służb, nakierowanym na realizację ich zadań związanych z zapewnieniem porządku publicznego i bezpieczeństwa państwa. Pomimo pozaprocesowego charakteru wspomnianych czynności, ich rezultaty często przenoszone są do procesu karnego, a jedna z podstawowych funkcji pracy operacyjnej sprowadza się do uzyskiwania dowodów mających na celu wykrycie i pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sprawców przestępstw. Problematyka przekształcania materiałów operacyjnych w materiał dowodowy w postępowaniu karnym należy do stosunkowo złożonych i wielopłaszczyznowych, a jednocześnie rzadko poddawanych wyczerpującym, specjalistycznym opracowaniom. Wynika to z samej istoty tych czynności oraz z odmiennych reguł, które rządzą gromadzeniem materiału operacyjnego i przeprowadzaniem dowodów w procesie karnym. Osiągnięte rezultaty pracy operacyjnej mogą zostać wykorzystane w procesie jedynie w przypadku spełnienia określonych warunków. Planowana publikacja skierowana

byłaby do praktyków (prokuratorów i sędziów) zajmujących się sprawami karnymi, w których wykorzystywane są efekty pracy operacyjnej. Problemy, których poruszenie planowane jest w omawianej metodyce:

1. Określenie istoty czynności operacyjno-rozpoznawczych i ich relacji z procesem karnym.
2. Służby państwowe uprawnione do realizacji czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz obowiązujące podstawy prawne.
3. Sposób dokumentowania pracy operacyjnej.
4. Metody czynności operacyjno-rozpoznawczych, ze szczególnym uwzględnieniem:
 - kontroli operacyjnej, polegającej na uzyskiwaniu i utrwalaniu treści rozmów prowadzonych przy użyciu środków technicznych, treści korespondencji, obrazu lub dźwięku pochodzącego od osób, danych zawartych w informatycznych nośnikach danych, telekomunikacyjnych urządzeniach końcowych, systemach informatycznych i teleinformatycznych; uzyskiwaniu dostępu i kontroli zawartości przesylek,
 - transakcji pozornej, stanowiącej prawnie dozwoloną postać uczestnictwa przedstawicieli organów ścigania lub osób udzielających im pomocy w czynie przestępnym dokonywanym w celu zgromadzenia dowodów popełnienia przestępstwa, do wykrycia którego klasyczne metody są niewystarczające,
 - przesyłki niejawnie nadzorowanej, polegającej na niejawnym nadzorowaniu wytwarzania, przemieszczania, przechowywania i obrotu przedmiotami przestępstwa.
5. Inne metody wykorzystywane przez służby uprawnione do czynności operacyjno-rozpoznawczych, których efekty mogą mieć doniosłe znaczenie dla postępowania karnego (np. analiza operacyjna, obserwacja, wywiad operacyjny).
6. Warunki przenoszenia rezultatów powyższych do procesu karnego. Problem zakazów dowodowych a wykorzystanie rezultatów pracy operacyjnej.
7. Implikacje niejawności czynności operacyjno-rozpoznawczych w kontekście zasad związanych z funkcjonowaniem procesu karnego.

Opracowanie metodyki stanowiłoby próbę uporządkowania reguł związanych z przenoszeniem rezultatów pracy operacyjnej, tak do etapu postępowania przygotowawczego, jak i postępowania sądowego, z uwzględnieniem charakterystycznych zasad rządzących tymi obszarami. Byłoby podsumowaniem bogatego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych. Ponadto systematyzowałoby poglądy doktryny, a także porządkowałoby szereg przepisów ustawowych oraz wykonawczych wydanych na podstawie tzw. ustaw kompetencyjnych. Kompleksowe przedstawienie tej problematyki miałoby praktyczny wymiar i charakteryzowałoby poszczególne czynności operacyjno-rozpoznawcze począwszy od ich zarządzania, przez realizację, a następnie przekazywanie osiągniętych rezultatów do postępowania karnego. W dalszej kolejności prezentowałoby zasady przetwarzania takich materiałów w sposób zgodny z rygorami kodeksu postępowania karnego oraz przedstawiało kryteria według których powinny być oceniane, pod kątem tego czy stanowią legalne i pełnowartościowe dowody w procesie karnym.

Autor planowanej publikacji Pan prokurator Zbigniew Niemczyk, który posiada bogate, wszechstronne i wysoko specjalistyczne doświadczenie zawodowe daje gwarancję wysokiego poziomu proponowanej pozycji wydawniczej. Nadmienić należy, że Pan prokurator Zbigniew Niemczyk w zeszycie 1 i 2 (2020) Kwartalnika Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury opublikował dwa obszernie opracowania dotyczące wskazanej problematyki *Transakcja pozorna i wykorzystanie jej rezultatów w procesie karnym (cz. 1 i 2)*, bardzo wysoko oceniane przez recenzentów, co również daje gwarancję wysokiego poziomu merytorycznego proponowanej publikacji.

Drugą z proponowanych pozycji w ramach serii *Monografie* jest pozycja pod roboczym tytułem *Umowa o przekazywaniu osób między państwami członkowskimi Unii Europejskiej a Islandią i Norwegią* autorstwa dr. Rafała Kierzynki - sędziego Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim, Naczelnika Wydziału Europejskiego i Międzynarodowego Prawa Karnego w Ministerstwie Sprawiedliwości, wykładowcy

Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, autora i współautora ponad 20 publikacji z zakresu prawa karnego, w tym 2 komentarzy i 1 monografii.

Tytułowa umowa wprowadziła system zbliżony do europejskiego nakazu aresztowania w relacjach państw członkowskich UE z Islandią i Norwegią. Pomimo podobieństw do ENA, mechanizm konwencyjny nie jest jednak identyczny z przewidzianym w decyzji ramowej 2002/584/WSiSW w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi. Stanowi on raczej model pośredni pomiędzy decyzją ramową, a wcześniejszymi rozwiązaniami ekstradycyjnymi. Celem opracowania byłoby nie tylko omówienie i zinterpretowanie postanowień umownych, lecz także wyraźne wskazanie różnic pomiędzy mechanizmem umownym, a procedurą ENA. Planowana problematyka opracowania:

1. Wstęp obejmujący relacje między UE a IS/NO, a także w świetle współpracy karnej. Geneza umowy oraz przebieg jej ratyfikacji. Miejsce umów międzynarodowych w polskim porządku prawnym. Sposób wykładni umowy UE/IS/NO a orzecznictwo ETPCz i TSUE.
2. Preambuła umowy.
3. Zasady ogólne. Stosunek do innych instrumentów prawnych.
4. Wydanie nakazu aresztowania.
5. Wykonanie nakazu aresztowania.
6. Podstawy odmowy wykonania.
7. Procedura przekazywania osoby aresztowanej.
8. Skutki przekazania.
9. Dodatek. Zastrzeżenia i oświadczenia złożone przez Islandię i Norwegię, języki, właściwe organy sądowe i organy centralne.

Nadmienić należy, że wskazana pozycja, w razie pozytywnego zakończenia dla niej procesu wydawniczego, doskonale uzupełniałaby lukę na polskim rynku wydawniczym w zakresie omawianej w niej problematyki, a nadto byłaby doskonałym kompendium wiedzy dla praktyków. Mimo pozornie niszowego jej charakteru, omawiana problematyka ma istotne znaczenie praktyczne w coraz większej liczbie spraw prowadzonych przed polskim wymiarem sprawiedliwości. Jej adresatami byłoby

przede wszystkim praktycy, zwłaszcza sędziowie, prokuratorzy i urzędnicy sądowi zajmujący się obrotem międzynarodowym w sprawach karnych. Pozycja niniejsza byłaby także doskonałym źródłem wiedzy dla aplikantów aplikacji sędziowskiej i aplikacji prokuratorskiej prowadzonych przez Krajową Szkołę.

Trzecią z proponowanych pozycji w ramach serii *Monografie* jest pozycja pod roboczym tytułem **KOMUNIKACJA SĄD MEDIA. POJĘCIA I PROBLEMATYKA** współautorstwa dr hab. Weroniki Świerczyńskiej – Głowni, prof. UJ, kierownika Zakładu Komunikowania Międzynarodowego i Mediów w Instytucie Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, kierownika programu doktorskiego: nauki o komunikacji społecznej i mediach (UJ), wykładowcy Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, autorki licznych monografii (w tym: *Komunikowanie z perspektywy sali sądowej*) i artykułów naukowych, jak również ekspertyz oraz strategii z zakresu komunikacji społecznej oraz dr hab. Marii Nowiny Konopka, prof. UJ, kierownika Ośrodka Badań nad Mediami i Komunikacją Społeczną Uniwersytetu Jagiellońskiego, wykładowcy w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Krakowie, autorki kilkunastu publikacji naukowych i popularnonaukowych, specjalistki w zakresie nowych mediów, wykładowcy Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, trenera szkoleń z zakresu szeroko rozumianej komunikacji, szczególnie dla medyków i prawników.

Uzasadnieniem dla przyjęcia wskazanej publikacji do Planu wydawniczego Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury jest niewątpliwie fakt, że na kształtowanie obrazu sędziów i sądów w przestrzeni społecznej niebagatelny wpływ mają przekazy medialne. Problematykę tę należy rozpatrywać w kilku aspektach.

Po pierwsze - w aspekcie filozofii funkcjonowania współczesnych mediów, które starając się zadowolić jak największą publiczność - podążają za swoim odbiorcą, który musi radzić sobie w środowisku nadmiaru informacji i braku czasu na ich weryfikację. Rezultatem takiego stanu rzeczy jest dostosowanie przez media formy przekazu do potrzeb i oczekiwań publiczności, co skutkuje prezentowaniem treści w sposób uproszczony i obrazowy. Następuje zastąpienie kultury słowa przez kulturę obrazu, która nie musi wcale sprzyjać rozumieniu zjawisk, a wręcz przeciwnie, jeśli

„obrazy” nie zostaną dobrze wyjaśnione mogą utrudniać zrozumienie tematu poprzez chociażby nadmierne uproszczenie. Ponadto informacje zarówno prasowe, radiowe czy telewizyjne są obecnie dużo krótsze i podawane przeważnie przystępnym, nie zawsze poprawnym językiem. Szybkość przygotowywania i przekazywania informacji sprzyja powierzchowności w traktowaniu nawet tych poważnych problemów. Ponadto kładzie się nacisk na atrakcyjność przekazu, forma staje się istotniejsza niż treść, a słowo wyraźnie spychane jest na drugi plan. Formułowany przekaz ma być wyrazisty, jednoznaczny i prosty w odbiorze, bez wdawania się w niuanse np.: prawa i procedury sądowej.

Po drugie, wspomnianą problematykę rozpatrywać należy w aspekcie dziennikarzy jako sprawozdawców sądowych, którzy w kontekście obrazu sądów w przekazach medialnych odgrywają niezwykle istotną rolę. W środowisku prawniczym postuluje się, aby zadania relacjonowania postępowań sądowych podejmowali się dziennikarze posiadający z jednej strony odpowiednie przygotowanie zawodowe, z drugiej natomiast posiadający chociażby podstawową wiedzę prawniczą. Dziennikarz często nie rozumie toku procesu, myli pojęcia, wprowadza w błąd odbiorców i pogłębia panujący chaos. Tymczasem powinien przyczyniać się do szerzenia kultury i świadomości prawnej. Brak u dziennikarzy – sprawozdawców sądowych kompetencji w zakresie znalezienia kompromisu pomiędzy terminologią prawniczą a jasnością przekazu doprowadza do pomyłek wypaczających sens przekazu (np. zamienne stosowanie pojęć „aresztowanie” – „zatrzymanie” – „pozbawienie wolności”; „małoletni” - „nieletni”; „uchylenie” – „umorzenie” etc.).

Trzeci aspekt omawianej pozycji to relacja sędziego (sąd) – dziennikarz. W relacjonowaniu spraw sądowych dochodzi bowiem do swobodnego dylematu. Jak wskazują dziennikarze, odbiorcy nie chcą czytać (słuchać, oglądać) dłuższych treści. Redakcje żądają więc od relacjonujących dziennikarzy, aby informacja była jak najkrótsza. Z kolei środowisko sędziowskie wskazuje, że to nie jest informacja, lecz dezinformacja. W rezultacie dochodzi do sytuacji, w której sędziowie wskazują na nierzetelność dziennikarskich relacji z sal sądowych, nieznaną procedur, brak odpowiedzialności za słowo z ich strony czy chęć wywierania nacisku na sędziów

i wydawane wyroki. Również w kwestii oczekiwań sędziów w stosunku do dziennikarzy nie ma jednolitego stanowiska. Część sędziów oczekuje od dziennikarzy wyłącznie rzetelnej i w miarę dokładnej relacji z procesu, pozbawionej dziennikarskich komentarzy. Inni sędziowie natomiast dopuszczają komentarz, ale tylko w sytuacji, gdy dziennikarz posiada dobrą orientację w materii sądowej i pod warunkiem, że nie wypacza intencji sędziego wydającego wyrok. Z kolei dziennikarze mówią o niepotrzebnych ograniczeniach w dostępie do wymiaru sprawiedliwości, o hermetyczności środowiska i niezrozumiałych, rozbudowanych procedurach. Wydaje się, że duża część tych wzajemnych zastrzeżeń wynika przede wszystkim z braku lub niedostatecznego zrozumienia (w obrębie obu grup zawodowych) zarówno charakteru i specyfiki pracy, jak i oczekiwań komunikacyjnych drugiej grupy. Prowadzi to do narracji i „współpracy” opartej na narracji „my”- „oni”.

Proponowana publikacja ma na celu zbudowanie swoistego „pomostu komunikacyjnego” pomiędzy sędziami (sądami) a dziennikarzami. Jej założeniem jest stworzenie katalogu najważniejszych (dla obu grup: sędziów i dziennikarzy) pojęć i terminów, których znajomość wpłynie na wzajemne zrozumienie potrzeb obu grup w zakresie komunikacji.

Publikacja będzie składała się z dwóch części: pojęciowej i problemowej. Pierwsza część poświęcona zostanie wyjaśnieniu najistotniejszych pojęć z zakresu:

- komunikacji, sztuki dziennikarstwa, funkcjonowania mediów, współpracy z mediami;
- procedury postępowania sądowego, zagadnień i pojęć prawnych (najczęściej pojawiających się w przekazach medialnych), istoty postępowania sądowego.

Z kolei druga część publikacji stanowić będzie zbiór dobrych praktyk. Zaprezentowane zostaną tu przykłady poprawnych relacji medialnych dotyczących postępowań sądowych, jak również wskazane zostaną przykłady relacji, w których brak znajomości przez dziennikarzy procedury sądowej czy znaczenia pojęć i terminów prawnych spowodował wypaczenie przekazu medialnego. Omówione zostaną także przykłady niewłaściwej współpracy sądów/rzeczników prasowych z mediami, które skutkowały wypaczeniem przekazu. W obu wskazanych powyżej

sytuacjach zaproponowane zostaną rozwiązania eliminujące zaistniałe błędy i słabości komunikacyjne. Wszystkie wykorzystane w pozycji kazusy zostaną zanonimizowane.

Publikacja w założeniu przeznaczona będzie dla: sędziów – rzeczników prasowych sądów oraz innych instytucji wymiaru sprawiedliwości; sędziów – którzy stykają się na sali sądowej z przedstawicielami mediów oraz dziennikarzy – którzy relacjonują postępowania sądowe (tematykę szeroko pojętego wymiaru sprawiedliwości).